

LICEO CLASSICO
DANTE ALIGHIERI
RAVENNA

ALMA MATER STUDIORUM
UNIVERSITÀ DI BOLOGNA
DIPARTIMENTO DI BENI CULTURALI

FONDAZIONE
CASSA DI RISPARMIO
DI RAVENNA

VII Agone Placidiano

21 marzo 2015

La coppa dell'amicizia

Nei costumi conviviali spartani, l'oligarca ateniese Crizia trova il fondamento ideologico e culturale al proprio programma politica di 'laconizzazione dell'Attica'. Alla 'coppa dell'amicizia' in uso nell'etica simposiale orientale, e diffusa anche ad Atene, fonte di unioni solo temporanee determinate dalla condivisione di sfrenatezza e di eccessi, è quindi contrapposto un alternativo ethos in cui il consumo moderato di vino possa rinforzare legami ben più solidi e duraturi.

Καὶ τόδ' ἔθος Σπάρτη μελέτημά τε κείμενόν ἐστι·
πίνειν τὴν αὐτὴν οἰνοφόρον κύλικα,
μηδ' ἀποδωρεῖσθαι προπόσεις ὀνομαστὶ λέγοντα,
μηδ' ἐπὶ δεξιτερὰν χεῖρα κύκλω θιάσου
<.....>
ἄγγεα Λυδῆ χειρ ἠϋρ' Ἀσιατογενῆς,
καὶ προπόσεις ὀρέγειν ἐπιδέξια, καὶ προκαλεῖσθαι
ἐξονομακλήδην ᾧ προπιεῖν ἐθέλει.
Εἴτ' ἀπὸ τοιούτων πόσεων γλώσσας τε λύουσιν
εἰς αἰσχροὺς μύθους σῶμά τ' ἀμαυρότερον
τεύχουσιν· πρὸς δ' ὄμμ' ἀχλὺς ἀμβλωπὸς ἐφίζει,
λῆστις δ' ἐκτῆκει μνημοσύνην πραπίδων,
νοῦς δὲ παρέσφαλται· δμῶες δ' ἀκόλαστον ἔχουσιν
ἦθος· ἐπεισπίπτει δ' οἰκοτριβῆς δαπάνη.
Οἱ Λακεδαιμονίων δὲ κόροι πίνουσι τοσοῦτον
ὥστε φρέν' εἰς ἰλαρὰν ἐλπίδα πάντας ἄγειν
εἰς τε φιλοφροσύνην γλῶσσαν μέτριόν τε γέλωτα.
Τοιαύτη δὲ πόσις σώματί τ' ὠφέλιμος
γνώμη τε κτήσει τε· καλῶς δ' εἰς ἔργ' Ἀφροδίτης
πρὸς θ' ὕπνον ἤρμοσται, τὸν καμάτων λιμένα,
πρὸς τὴν τερπνοτάτην τε θεῶν θνητοῖς Ὑγίειαν
καὶ τὴν Εὐσεβίης γείτονα Σωφροσύνην.
Αἶ γὰρ ὑπὲρ τὸ μέτρον κυλίκων προπόσεις παραχρήμα
τέρψασαι λυποῦσ' εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον·
ἢ Λακεδαιμονίων δὲ δίαίθ' ὁμαλῶς διάκειται,
ἔσθιν καὶ πίνειν σύμμετρα πρὸς τὸ φρονεῖν
καὶ τὸ πονεῖν εἶναι δυνατούς· οὐκ ἔστ' ἀπότακτος
ἡμέρα οἰνῶσαι σῶμ' ἀμέτροισι πότοις.